

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ФАКУЛЬТЕТ ЮРИДИЧНИЙ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 11. РИМСЬКЕ ПРАВО

Освітня програма:	Право
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Спеціальність:	081 Право
Галузь знань:	08 Право

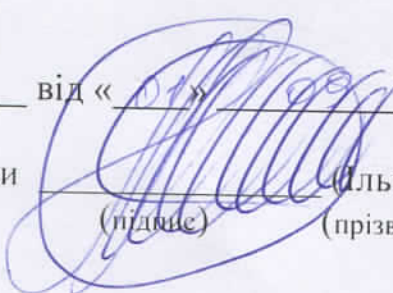
Робоча програма навчальної дисципліни «Римське право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Право».

Розробник:

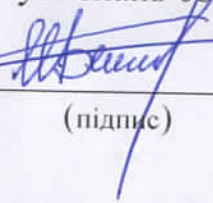
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Дума Володимир Васильович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін

Протокол № 1 від «01» березня 2022 року

Завідувач кафедри (Ільків О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми «Право» зі спеціальності 081 Право, галузь знань 08 Право

Гарант освітньої програми (проф. Богатирьов І.Г.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 1 від «01» вересня 2022 року

Голова (Оверчук О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 081 Право	обов'язковий компонент освітньої програми	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 08 Право Освітня програма Право	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	30 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	8 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		62 год.	100 год.
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма з навчальної дисципліни «Римське право» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 081 «Право», спеціалізацією «Правознавство» ступеня вищої освіти бакалавр, за денною та заочною формою навчання.

Розвиток громадянського суспільства в Україні як одне з пріоритетних завдань, що постали перед українською спільнотою на початку XXI століття, потребує для свого успішного вирішення задіяння всіх можливих ресурсів (засобів), які слугуватимуть зростанню рівня правосвідомості та правової культури громадян держави. Серед зазначених засобів провідну роль відіграють ті, що за своєю природою, походженням і призначенням мають стосунок до цивілістики, прямо чи опосередковано слугують ефективному правовому регулюванню приватно-правових відносин. Зважаючи на історичне значення рецепції римського права у правових системах країн континентальної Європи, до числа яких належить і Україна, вивчення навчальної дисципліни «Римське право» слід вважати важливою та невід'ємною частиною правової освіти студентів і, відповідно, одним з інструментів позитивної трансформації вітчизняного громадянського суспільства. Римське приватне право небезпідставно вважається значним і величним досягненням світової культури, яке піднесло юридичну справу на верхівку людського духу і моральності.

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення з історією виникнення і розвитку римського приватного права, його джерелами, змістом, історичним і сучасним значенням. «Римське приватне право» є дисципліною, яка закладає не тільки основи правової культури, а й юриспруденції загалом, дає знання про історію становлення та розвитку багатьох інститутів сучасного права.

Основні завдання навчальної дисципліни: — ознайомлення з історією становлення і розвитку римського приватного права, його системою та джерелами; — засвоєння основних теоретичних положень римського приватного права як підґрунтя подальшого розвитку цивілістичної думки; — вивчення основних інститутів римського приватного права; — вироблення у студентів поваги до правових пам'яток минулого та набуття навичок їх використання для розвитку правового мислення. Предметом навчальної дисципліни є приватне (цивільне) право античного Риму. Основна увага приділяється правовим інститутам, які були найбільшою мірою опрацьовані юристами стародавнього Риму та зумовили подальший розвиток приватного (цивільного) права майже всіх держав континентальної Європи і більшості країн світу, в тому числі сучасної України.

Під час лекційних та практичних занять, самостійної роботи студенти, майбутні фахівці з права, **набувають таких компетентностей: ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові компетентності).**

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

Опанувавши дисципліну «Римське право» студенти повинні володіти такими

програмними результатами навчання:

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права

1. Поняття та предмет римського приватного права.
2. Структура римського права та його основні системи.
3. Етапи розвитку Римської держави і права.
4. Рецепція римського права.

Тема 2. Джерела римського приватного права

1. Поняття та види джерел римського приватного права.
2. Форми діяльності юристів у Стародавньому Римі.
3. Кодифікація римського права.

Тема 3. Особи у римському приватному праві

1. Поняття особи. Правоздатність та дієздатність осіб.
2. Правове становище римських громадян.
3. Правове становище латинів, перегринів, вільновідпущеників та колонів.
4. Правове становище рабів.
5. Юридична особа в римському приватному праві.

Тема 4. Сімейний статус фізичної особи

1. Римська сім'я. Агнатське та когнатське споріднення.
2. Шлюб.
3. Правовідносини подружжя.
4. Правовідносини батьків і дітей.

Тема 5. Захист цивільних прав. Позови

1. Форми захисту прав.
2. Види римського цивільного процесу
3. Поняття і види позовів.
4. Позовна давність.
5. Спеціальні засоби преторського захисту.

Тема 6. Речі та речові права: загальні положення

1. Поняття та класифікація речей у римському праві.
2. Співвідношення понять товар і річ. Поняття майна.
3. Поняття, загальна характеристика та види речових прав.

Тема 7. Володіння

1. Загальне вчення про володіння у Стародавньому Римі.
2. Виникнення і припинення володіння (посідання).
3. Види володіння.
4. Захист володіння.

Тема 8. Право власності

1. Поняття права власності.
2. Види права власності.
3. Спільна власність.
4. Способи набуття права власності.
5. Обмеження права власності.
6. Припинення права власності.

7. Захист права власності.

Тема 9. Права на чужі речі

1. Поняття та види прав на чужі речі.
2. Сервітут (право обмеженого користування чужим майном).
3. Емфітевзис (право користування чужою земельною ділянкою сільськогосподарського призначення).
4. Суперфіцій (право користування чужою земельною ділянкою для забудови в межах населеного пункту).
5. Заставне право.

Тема 10. Загальні положення про зобов'язання

1. Поняття та загальна характеристика зобов'язання.
2. Види зобов'язань.
3. Сторони у зобов'язанні.
4. Підстави виникнення зобов'язання.
5. Зміст зобов'язання.
6. Виконання зобов'язання.
7. Припинення зобов'язання.

Тема 11. Договори: загальні положення

1. Поняття і види договорів у Стародавньому Римі.
2. Зміст договору.
3. Умови дійсності договорів.
4. Укладення договорів.

Тема 12. Окремі види договірних зобов'язань

1. Вербальні контракти.
2. Літеральні контракти.
3. Консенсуальні контракти.
4. Реальні контракти.
5. Безіменні контракти.

Тема 13. Позадоговірні зобов'язання

1. Квazіконтракти.
2. Становлення поняття та загальна характеристика зобов'язань із деліктів.
3. Класифікація зобов'язань із деліктів.
4. Квazіделікти.

Тема 14. Спадкове право

1. Поняття і види порядків спадкування.
2. Спадкування за заповітом.
3. Спадкування за законом.
4. Прийняття спадщини.
5. Легати та фідейкоміси.
6. Захист спадкових прав

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1 Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	8	2	2			4	8	2				6
Тема 2 Джерела римського приватного права.	8	2	2			4	8					8
Тема 3 Особи у римському приватному праві.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 4 Сімейний статус фізичної особи.	8	2	2			4	8		2			6
Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	8	2	2			4	8	2				6
Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	8	2	2			4	8					8
Тема 7 Володіння	8	2	2			4	8	2	2			4
Тема 8 Право власності	8	2	2			4	8					8
Тема 9 Права на чужі речі	8	2	2			4	8	2				6
Тема 10 Загальні положення про зобов'язання	14	4	2			8	14		2			12
Тема 11 Договори: загальні положення	8	2	2			4	8	2				6
Тема 12 Окремі види договірних зобов'язань	8	2	2			4	8		2			6
Тема 13 Позадовірітні зобов'язання	8	2	2			4	8					8
Тема 14 Спадкове право	10	2	2			6	10					10
Усього годин	120	30	28	-	-	62	120	12	8	-	-	100

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Пр1. Поняття, структура та історичне значення римського приватного права 1. Поняття та предмет римського приватного права. 2. Структура римського права та його основні системи.	2/-

	3. Етапи розвитку Римської держави і права. 4. Рецепція римського права.	
2	Пр2 Джерела римського приватного права 1. Поняття та види джерел римського приватного права. 2. Форми діяльності юристів у Стародавньому Римі. 3. Кодифікація римського права.	2/-
3	Пр3 Особи у римському приватному праві 1. Поняття особи. Правоздатність та дієздатність осіб. 2. Правове становище римських громадян. 3. Правове становище латинів, перегринів, вільновідпущеників та колонів. 4. Правове становище рабів. 5. Юридична особа в римському приватному праві.	2/-
4	Пр4. Сімейний статус фізичної особи 1. Римська сім'я. Агнатське та когнатське споріднення. 2. Шлюб. 3. Правовідносини подружжя. 4. Правовідносини батьків і дітей.	2/2
5	Пр5 Захист цивільних прав. Позови 1. Форми захисту прав. 2. Види римського цивільного процесу 3. Поняття і види позовів. 4. Позовна давність. 5. Спеціальні засоби преторського захисту.	2/-
6	Пр6 Речі та речові права: загальні положення 1. Поняття та класифікація речей у римському праві. 2. Співвідношення понять товар і річ. Поняття майна. 3. Поняття, загальна характеристика та види речових прав.	2/-
7	Пр7 Володіння 1. Загальне вчення про володіння у Стародавньому Римі. 2. Виникнення і припинення володіння (посідання). 3. Види володіння. 4. Захист володіння.	2/2
8	Пр8 Право власності 1. Поняття права власності. 2. Види права власності. 3. Спільна власність. 4. Способи набуття права власності. 5. Обмеження права власності. 6. Припинення права власності. 7. Захист права власності.	2/-
9	Пр 9 Права на чужі речі 1. Поняття та види прав на чужі речі. 2. Сервітут (право обмеженого користування чужим майном). 3. Емфітевзис (право користування чужою земельною ділянкою сільськогосподарського призначення). 4. Суперфіцій (право користування чужою земельною ділянкою для забудови в межах населеного пункту). 5. Заставне право.	2/-
10	Пр10 Загальні положення про зобов'язання 1. Поняття та загальна характеристика зобов'язання. 2. Види зобов'язань. 3. Сторони у зобов'язанні. 4. Підстави виникнення зобов'язання.	2/2

	5. Зміст зобов'язання. 6. Виконання зобов'язання. 7. Припинення зобов'язання.	
11	Пр11 Договори: загальні положення 1. Поняття і види договорів у Стародавньому Римі. 2. Зміст договору. 3. Умови дійсності договорів. 4. Укладення договорів.	2/-
12	Пр 12 Окремі види договірних зобов'язань 1. Вербальні контракти. 2. Літеральні контракти. 3. Консенсуальні контракти. 4. Реальні контракти. 5. Безіменні контракти.	2/2
13	Пр 13 Позадоговірні зобов'язання 1. Квazиконтракти. 2. Становлення поняття та загальна характеристика зобов'язань із деліктів. 3. Класифікація зобов'язань із деліктів. 4. Квazиделікти.	2/-
14	Спадкове право 1. Поняття і види порядків спадкування. 2. Спадкування за заповітом. 3. Спадкування за законом. 4. Прийняття спадщини. 5. Легати та фідейкоміси. 6. Захист спадкових прав	2/-
	Разом:	28/8

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1 Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	4/6
2	Тема 2 Джерела римського приватного права.	4/8
3	Тема 3 Особи у римському приватному праві.	4/6
4	Тема 4 Сімейний статус фізичної особи.	4/6
5	Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	4/6
6	Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	4/8
7	Тема 7 Володіння	4/4
8	Тема 8 Право власності	4/8
9	Тема 9 Права на чужі речі	4/6
10	Тема 10 Загальні положення про зобов'язання	8/12
11	Тема 11 Договори: загальні положення	4/6
12	Тема 12 Окремі види договірних зобов'язань	4/6
13	Тема 13 Позадоговірні зобов'язання	4/8
14	Тема 14 Спадкове право	6/10
	Разом	62/100

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять	Форми контролю	Кількість балів
Тема 1 Поняття, структура та історичне значення римського приватного права	Анотація матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Представлення анотованого матеріалу. Усне опитування.	4
Тема 2 Джерела римського приватного права.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень.	4
Тема 3 Особи у римському приватному праві.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичних	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень. Робота з Інтернет- ресурсами	4
Тема 4 Сімейний статус фізичної особи.	Анотація матеріалу з темою. Виконання завдань практичної роботи	Представлення анотованого матеріалу. Усне опитування.	4
Тема 5. Захист цивільних прав. Позови	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних занять. Підготовка презентацій	Здача виконаних практичних завдань. Представлення презентацій.	4
Тема 6. Речі та речові права: загальні положення	Анотація матеріалу з темою. Виконання практичних занять. Підготовка презентацій	Здача виконаних практичних завдань.	4
Тема 7 Володіння	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних занять. Підготовка презентацій	Здача виконаних практичних завдань.	4
Тема 8 Право власності	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних занять. Підготовка презентацій	Здача виконаних практичних завдань.	4
Тема 9 Права на чужі речі	Анотація матеріалу за темою. Виконання практичних занять. Підготовка презентацій	Здача виконаних практичних завдань.	4
Тема 10 Загальні положення про зобов'язання	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичних	Тестування	4
Тема 11 Договори: загальні положення	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичних	Підготовка презентації	4
Тема 12 Окремі види договірних зобов'язань	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичних	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	4
Тема 13 Позадоговірні зобов'язання	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичних	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	4

Тема 14 Спадкове право	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичних	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	8
------------------------	--	--	---

8. Методи навчання

1. Лекції із застосуванням пояснювально-ілюстративного методу, із використанням роздаткового матеріалу та мультимедійних презентацій.
2. Практичні заняття з застосуванням інтерактивних методів проведення практичних занять (режим бесіди, діалогу).
3. Складання опорного конспекту теми, побудова структурної схеми окремого питання, систематизація інформації у вигляді таблиці тощо;
4. Методи та прийоми активізації навчальної діяльності студента під час лекційних та практичних завдань (дискусія, дебати тощо).
5. Поточне консультування. Самостійна робота студентів з літературними та Інтернет-джерелами.
6. Презентація результатів виконаних завдань та досліджень студентом.

9. Методи контролю

При вивченні здобувачами дисципліни «Римське право» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти:

1. Поняття і структура римського права, його основні системи.
2. Поняття та предмет римського приватного права.
3. Принципи римського приватного права
4. Етапи розвитку римського приватного права.
5. Рецепція римського права.
6. Поняття та загальна характеристика джерел римського приватного права.
7. Види джерел римського приватного права.
8. Звичаї в Стародавньому Римі.
9. Закони в Стародавньому Римі.
10. Закони XII таблиць як збірник звичаєвого права.
11. Форми діяльності юристів у Стародавньому Римі.
12. Право цивільне і право преторське.

13. Римські магістрати і значення їх едиктів для вироблення нової системи права.
14. Імператорські конституції, їх види та кодифікація.
15. Кодифікація Юстиніана.
16. Поняття особи у римському праві.
17. Правоздатність особи в Стародавньому Римі.
18. Дієздатність особи в Стародавньому Римі.
19. Опіка та піклування в Стародавньому Римі.
20. Римське громадянство (виникнення, набуття, припинення).
21. Правове становище римських громадян.
22. Правове становище латинів.
23. Правове становище перегринів.
24. Правове становище вільновідпущеників.
25. Правове становище колонів.
26. Правове становище рабів.
27. Юридична особа в римському приватному праві.
28. Представництво в римському приватному праві.
29. Римська сім'я. Агнатське та когнатське споріднення.
30. Шлюб у Стародавньому Римі.
31. Правовідносини подружжя у Стародавньому Римі.
32. Правовідносини батьків і дітей у Стародавньому Римі.
33. Форми захисту прав у Стародавньому Римі: загальна характеристика.
34. Приватна саморозправа.
35. Поняття і види римського цивільного процесу.
36. Легісакційний процес.
37. Формулярний процес.
38. Екстраординарний процес.
39. Поняття і види позовів.
40. Речовий позов (*actio in rem*) та особистий позов (*actio in personam*).
41. Позовна давність.
42. Спеціальні засоби преторського захисту.
43. Поняття та класифікація речей у римському праві.
44. Поняття, загальна характеристика та види речових прав.
45. Загальне вчення про володіння.
46. Виникнення і припинення володіння (посідання).
47. Види володіння.
48. Захист володіння.
49. Поняття права власності, його формування у Стародавньому Римі.
50. Види права власності.
51. Спільна власність.
52. Способи набуття права власності.
53. Обмеження права власності.
54. Припинення права власності.
55. Захист права власності.
56. Поняття та види прав на чужі речі.
57. Сервітут (право обмеженого користування чужим майном): загальна характеристика.
58. Земельні сервітути.
59. Особисті сервітути.
60. Емфітевзис (право користування чужою земельною ділянкою сільськогосподарського призначення).
61. Суперфіцій (право користування чужою земельною ділянкою для забудови в

межах населеного пункту).

62. Заставне право.
63. Поняття і види зобов'язань.
64. Сторони у зобов'язанні.
65. Підстави виникнення зобов'язання.
66. Зміст зобов'язання.
67. Виконання зобов'язання.
68. Забезпечення виконання зобов'язання.
69. Наслідки невиконання зобов'язання.
70. Припинення зобов'язання.
71. Поняття і види договорів у римському праві.
72. Зміст договору.
73. Умови дійсності договорів.
74. Укладення договорів.
75. Вербальні контракти.
76. Літеральні контракти.
77. Консенсуальні контракти.
78. Реальні контракти.
79. Безіменні контракти.
80. Пакти.
81. Квазіконтракти.
82. Становлення поняття та загальна характеристика зобов'язань із деліктів.
83. Види деліктних зобов'язань.
84. Квазіделікти.
85. Поняття спадкового права, основні етапи його розвитку в Стародавньому Римі.
86. Види порядків спадкування.
87. Спадкування за заповітом.
88. Спадкування за законом.
89. Прийняття спадщини.
90. Захист спадкових прав

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1-2	T3-4	T5-6	T7	T8-9	T 10-11	T12	T 13	T 14	40	100
8	8	8	4	8	8	4	4	8		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизовувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабке їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Посібники
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт (навчальна платформа Moodle).
4. Пакети тестових завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).

14. Рекомендована література

1. Агафонов С.А. Римське право : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т. - К. : КНЕУ, 2005. - 144 с.
2. Кирпичов О.А., Соловйова В.В. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - Донецьк : Юго-Восток, 2007. - 320 с.
3. Орач Є.М., Тищик Б.И. Римське приватне право. Академічний курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - К. : Ін Юре, 2012. - 390 с.
4. Основи римського приватного права: Підручник / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової та Л.М. Баранової. - Х.: Право, 2008. - 224 с.
5. Підопригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право : підруч. - 2-ге вид. - К. : Юрінком Інтер, 2009. - 528 с. 6. Підопригора О.А. Римське приватне право. Академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закладів. - 3 вид., перероб. та доп. - К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. - 440 с.
7. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [І.О. Ізарова, Т.М. Вахонєва, Н.В. Павловська] ; за заг. ред. канд. юрид. наук І.О. Ізарової. - Чернігів : [Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та праці], 2010. - 300 с.
8. Макарчук В.С. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вузів. - К. : Атіка, 2007. - 256 с.
9. Трофанчук Г.І. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вузів. - К. : Атіка, 2006. - 248 с.
10. Сліпченко С.О., Шишка Р.Б. Римське приватне право в таблицях / Національний ун-т внутрішніх справ. - Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2001. - 252 с.